

Allen Woody: Vyřídít si účty

Není žádným tajemstvím, že organizovaný zločin v Americe vynáší přes čtyřicet miliard dolarů ročně. To je docela slušná sumička, zvláště když uvážíme, že mafie neutratí skoro nic za kancelářské potřeby. Ze spolehlivých zdrojů se dovídáme, že Cosa nostra za poslední rok nevydala víc než šest dolarů za hlavičkové dopisní papíry a ještě méně za kancelářské sponky. Kromě toho mají jedinou sekretářku, která obstarává všechno psaní na stroji, a celé jejich ředitelství se skládá z tří malých místností, o něž se dělí s baletním studiem Freda Perkyho.

Minulý rok byl organizovaný zločin přímo zodpovědný za více než jedno sto vražd a několika set dalších se mafiosi zúčastnili nepřímo, buď tím, že půjčili vrahům na taxi, anebo že jim na dobu vraždy podrželi kabáty. Další nezákonné aktivity, do kterých jsou členové Cosa nostra zapleteni, zahrnují hazardní hry, obchod s narkotiky, prostituci, únosy, lichvářství a převoz velké vyzy přes hranice Unie za nemravným účelem. Chapadla této zločinné velmoci sahají dokonce až do samotné vlády. Před několika málo měsíci přenocovali dva šéfové gangů, proti kterým je federálními úřady vedeno trestní řízení, v Bílém domě. Prezident musel přespát na pohovce.

Historie organizovaného zločinu ve Spojených státech

V roce 1921 se Thomas „Rezník“ Covello a Ciro „Krejčí“ Santucci pokusili sjednotit do té doby roztržštěné etnické skupiny podsvětí a tak se zmocnit vlády na Chicagem. Tento plán zkrachoval, když Albert „Logický pozitivista“ Corillo zavraždil Kida Lipskyho tak, že ho zamkl do skříně a pak z ní vysál všechn vzduch brčkem. Lipskyho bratr Mendy (alias Mendy Lewis, alias Mendy Larsen, alias Mendy Alias) se za Kidovu vraždu pomstil, když unesl Santucciho bratra Caetana (známého také jako Malý Tomík nebo rabín Henry Sharpstein) a vrátil ho za několik týdnů v sedmadvaceti zavařovačkách. Tím dal signál k započetí krveprolití.

Boccaccio Giovanni: Dekameron – Den sedmý, příběh druhý

Mé nejdražší paní, je tolik kousků, jež vám tropí muži a zvláště manželové, že když se někdy přihodí, že některá paní ztropí něco svému choti, měly byste být nejenom spokojeny s tím, co se stalo, nýbrž měly byste to všude roznášet, aby přišlo ve známost, že to, co umějí muži, umějí ženy také; to vám může být jenom ku prospěchu, neboť umí-li někdo něco, co umí i ten druhý, neopovází se tak snadno sáhnout ke lsti.

Není tedy pochyby, že to, co si zde dnes na tento námět budeme vypravovat, bude manželům - až se to dovědí – převelikým důvodem k zadržení šaleb, neboť poznají, že i vy byste je uměly podvádět, kdybyste chtěly. Mám tudíž v úmyslu povědět vám, co provedla takřka v okamžiku jedna mladičká paní – ač nízkého původu – svému manželovi, aby se zachránila.

Není tomu ještě tak dávno, co si jeden chudšas v Neapoli vzal za ženu krásnou a veselou dívku, jež se jmenovala Peronella a s níž si – on řemeslem zednickým, ona pak předením – vydělával dosti potenku a žil, jak to nejlépe šlo.

Jednoho dne se stalo, že tuto Peronellu spatřil jakýsi švarný mladík, a protože se mu velmi líbila, zamiloval se do ní a ucházel se o ni tak a onak, až se s ním spřátelila. A aby mohli být pospolu, umluvili si takovýto pořádek: mladík bude stávat opodál domu, aby viděl manžela odcházet, až časně ráno vstane a půjde pracovat nebo práci hledat; a protože ulice, jež se jmenuje Avorio, je velmi pustá, sotva odejde choť, vejde do domu milenec. A tak to učinili mnohokrát.

Přihodilo se však jednoho rána, když ten dobrý člověk odešel a Giannello Strignario – jak se ten mladík jmenoval – vešel do domu a meškal s Peronellou, že se manžel, jenž býval z domu celý den, vrátil znenadání domů a vida, že jsou dveře zevnitř zavřené, zaklepal a po zaklepání začal hovořit sám se sebou:

„Ó, Bože, budiž ti věčná chvála za to, že jsi mne aspoň potěšil dobrou a počestnou mladou ženou, když už jsi mě stvořil chudásem. Viz, jak si pospíšila zavřít se zevnitř, sotvaže jsem odešel, aby nemohl vstoupit nikdo, kdo by ji mohl obtěžovat.“

Peronella slyšíc manžela, jež poznala podle způsobu, jak zaklepal, pravila:

„Ouvej, můj Giannello, je se mnou konec, protože tohle je můj muž. Ať ho Bůh ztrestá za to, že se vrátil; já nevím, co to má znamenat, neboť v tuhle dobu se nikdy nevrací. Možná že tě viděl, když jsi šel sem. Ale pro lásku Boží, ať už je tomu jakkoli, vlez do bečky, kterou tadyhle vidíš, já půjdu otevřít a uvidíme, co poví k tomu, že se dnes ráno vrací tak brzy domů.“

Giannello vlezl hbitě do sudu, Peronella šla ke dveřím otevřít manželovi a podmračeně pravila:

„Co je to za novoty, že se dnes ráno vracíš tak brzy domů! Tak se mi začíná zdát, že se ti dnes nechce do práce, když tě vidím vracet se s nádobím v ruce. Z čehopak budeme žít, když to takhle vedeš! Odkud vezmeme na chleba! Myslíš si, že strpím, abys mi zastavil suknicu a jiné mé hadříky! Vždyť celé dny a noci nedělám nic jiného, než že předu, až se mi prsty třepí, jen abychom měli aspoň tolik oleje, kolik ho vysvítíme v naší lucerně. Muži, muži, není jedné sousedky, která by se nad tím nepodivovala a neposmívala se, jak se musím pořád namáhat – a ty se mi vracíš domů a klátíš rukama, místo abys pracoval.“

To řkouc, začala natahovat moldánky a spustila znovu:

„Ouvej, běda, jak já jsem nebohá, v jaké nešťastné hodině jsem se to narodila, ka jakému bídnému konci jsem to dopracovala! Mohla jsem mít takového hodného mládence a já ho nechtěla jen proto, aby přišel takovýhle, který ani neví, koho si to přivedl do domu. Jiné mají zlaté časy se svými milenci a není jediné, která by neměla dva či tři. Každá si užívá, muži pověsí na nos, co chce, a já nebohá, protože jsem hodná a o takovéhle věci se nestarám, jsem na tom zle a nic se mi nedaří. Já nevím, proč si také nenajdu nějakého milence, jako to dělají ty druhé. Vezmi rozum do hrsti, manžel: kdybych chtěla jednat špatně, našla bych si snadno někoho, protože je dost hezkých, kteří mě mají rádi a stojí o mne a vzkazují mi, mnoho peněz mi už nabízeli nebo šaty či šperky, kdybych prý chtěla, jenže já bych to nepřenesla přes srdce, protože nejsem na takovéhle věci vychovaná. A ty se mi teď vrátíš domů, když máš pracovat!“

„Ach, ženo,“ pravil manžel, „nebud', proboha, z toho zkormoucená; věz, že vím, jaká jsi, zrovna dnes ráno jsem to zase částečně užřel. Je pravda, že jsem šel do práce, ale je vidět, že ani ty jsi nevěděla, zrovna tak jako já, že dnes je svátek svatého Galeona a že se nepracuje: proto jsem se vrátil domů v tuhle hodinu. Nicméně, myslel jsem dopředu a našel jsem způsob, jak si opatříme chleba víc než na měsíc, ježto jsem tadyhle tomu, co přichází se mnou, prodal za pět florentských zlatáků sud, který nám v domě překáží, jak sama víš.“

Tu pravila Peronella:

„A právě tohle mě rmoutí. Ty jsi mužský, přijdeš tam i onam, měl bys vědět, co se kde děje, a přece jsi prodal sud za pět zlatáků, zatímco já, žena, která byla nejdál sotva za dveřmi, když jsem viděla, jak je nám sud na obtíž, prodala jsem jej za sedm zlatáků jednomu dobrému člověku, jenž právě když jsi přišel, vlezl dovnitř, aby se podíval, zda je sud v dobrém stavu.“

Když tohle manžel uslyšel, byl více než spokojen a řekl tomu, jenž si přišel pro sud:

„Dobrý muži, odejdi s Bohem. Jak jsi slyšel, žena už prodala sud, za který ty jsi mi nedával víc než pět, za sedm zlatáků.“

Dobrý muž řekl: „Tak vám Bůh požehnej!“ – a odešel. I děla Peronella manželovi:

„Když už jsi tu, jdi za ním a domluv s ním naši záležitost.“ Sotvaže slova Peronelly zaslechl Giannello, jenž napínal uši, aby zjistil, zda má z něčeho mít strach či hledat

vyváznutí, spěšně vyskočil ze sudu, a jako by byl nic neslyšel o příchodu manželově, jal se volat:

„Kdepak jsi, dobrá paní?“

Manžel, jenž už byl nablízku, pravil:

„Tady jsem, co si přeješ?“

„Kdo jsi?“ řekl mu Giannello. „Chci mluvit s paní, s kterou jsem uzavřel koupi tohoto sudu.“

Dobry muž mu odpověděl:

„Jen to dojednejte se mnou, já jsem její manžel.“

Tu Giannello řekl:

„Sud se mi zdá dost dobrý, ale mám dojem, že jste v něm měli nějakou sedlinu, protože je celý zamazaný čímsi suchým, co jsem nemohl ani nehty odstranit; nevezmu si jej proto dřív, dokud nevidím, že je čistý.“

„Ne, ne,“ pravila Peronella, „pro tohle z koupě nesejde, manžel sud vyčistí.“

A choť hned nato:

„Ano, stane se.“

I donesl si náradí, svlékl kabát, dal si zapálit světlo a podat škrabátko, vlezl do sudu a jal se jej čistit. Peronella pak jako by chtěla dohlédnout, jak pracuje – vsunula do sudu, jenž nebyl příliš veliký, hlavu a jednu ruku a pod paždí a začala muži přikazovat:

„Tadyhle škrábej, a tadyhle , a tamhle taky!“ – jakož: „Podívej se, tadyhle zbyl ještě kousíček!“

A jak tak stála a poučovala a napomínala manžela, Giannello, jenž onoho ráno pro příchod manžela neukojil své touhy, postřehl, že nemůže jednat tak, jak by chtěl, proč se rozhodl ukojit je, jak to půjde. I přitiskl se k ní, ježto vyplňovala celý otvor sudu, a po způsobu bezuzdných a láskou rozpálených hřebců, kteří na širých pastvinách útočí na partské klisny, ukojil svou mladistvou touhu, která dosáhla naplnění v téže chvíli, co byl i sud doškrábán. Poté odstoupil, a když Peronella vytáhla ze sudu hlavu, vylezl z něho i její manžel.

Tu Peronella pravila Giannellovi:

„Nyní si vezmi světlo ty, dobrý muži, a podívej se sám, zda je sud čistý, jak sis představoval.“

Giannello se podíval dovnitř, odpověděl, že sud je v pořádku a že je spokojen. Pak zaplatil sedm zlatáků a dal si sud odnést domů.

Bukowski Charles: HOLLYWOOD

Pochopil jsem jen, že herci jsou jiní než my. Mají pro různé věci své vlastní důvody. Když totiž strávíte spoustu hodin, spoustu let tím, že předstíráte, že jste někým, kým nejste, pak to s vámi může něco udělat. Je dost těžké snažit se být jen sám sebou. Jen pomyslete, jaké to musí být urputně se snažit být někým, kým nejste. A pak být zase někým dalším, kým nejste. A zase dalším. Napoprvé to může být docela vzrušující. Ale posléze, když jste už představovali desítky postav, je možná obtížné vzpomenout si, kým jste vy sami, obzvlášť když si musíte vymýšlet vlastní věty.

Coelho Paulo: Veronika se rozhodla zemřít

„Vytvořit si realitu jenom pro sebe,“ opakovala Veronika. „Co je to realita?“

„To je to, na čem se shodla většina lidí. Ne nutně to nejlepší nebo nejlogičtější, ale to, co se přizpůsobilo obecnému přání. Vidíte, co mám na krku?“

„Kravatu.“

„Správně. Vaše odpověď je logická a odpovídá přístupu zcela normální osoby: kravatu!

Šílenec by ale řekl, že mám na krku nějaký barevný, směšný, zbytečný a složitě upravený uvázaný kus látky, který mi nakonec ještě omezuje pohyb hlavy a nutí mě k větší námaze, chci-li dostat do plic vzduch. Kdybych v blízkosti ventilátoru nedával pozor, mohl by mě ten hadr uškrtit.

Pokud by se mě nějaký šílenec zeptal, k čemu taková kravata slouží, musel bych odpovědět: vůbec k ničemu. Není to dokonce ani ozdoba, protože dnes se kravata stala symbolem útlaku, moci a odstupu. Kravata je dobrá jedině k tomu, že ji můžeme sundat, když přijdeme domů, a mít tak pocit, že jsme se něčeho zbavili, i když nevíme čeho.

Stačí tenhle pocit úlevy k tomu, aby ospravedlnil existenci kravaty? Ne. Ale přesto, když se zeptám šílence a pak normální osoby, co to je, bude za zdravého považován ten, kdo odpoví: kravata. Nezáleží na tom, kdo říká pravdu, nýbrž na tom, či slova jsou přijatelná.“

„Takže vy jste usoudil, že nejsem blázen, protože jsem tomu barevnému hadru dala správné jméno.“

Formánek Josef: Prsatý muž a zloděj příběhů

Cestou z letiště domů se zastavil Prsatý muž na jídlo v motorestu U Hrubíána. Stoupl si do fronty.

Jak letěly jeho smutné oči po plném sále, zastavily se na otlém pánovi s legrační pleškou obepnutou prstencem bílých vlasů. Ten člověk se mu díval zpříma do očí, jako by tam čekal věky, a usmíval se. David vyrazil a kličkoval jako pravý zajíc lidské touhy mezi plastovými židličkami tak zbrkle, až jich pár porazil. Přistál před tím tlouštíčkem, a nevsímaje si okolních lidí, vyrazil ze sebe se směšným patosem a patřičně nahlas: „Ty jsi Bůh?“

„Jsem ten, který jsem,“ odpověděl mu tiše hlubokým uklidňujícím hlasem, který jako by ani nevycházel z těch dobrosrdečných usměvavých úst.

„Jsi Bůh?“ vyrazil ze sebe nedočkavě David.

„Ano, jestli mne tak nazýváš.“

„Bože,“ vrhl se na něj David Zajíc alias Prsatý muž. A ten cynik, smilník, ješita sobecký začal plakat. Lidi se na to nechápavě dívali.

„Teplouši!“ vykřikl někdo a ten legrační tlouštíček, co se objímal s tím bláznem, se jen omluvně usmál. Řekl bych, do dokonce trochu mrkl, jako že znáte to, takoví blázni, co naděláte, ale přísahat na to nemůžu. Ostatně v tomto příběhu to ani není důležité.

Zajíc po chvíli pustil Boha z křečovitého objetí, ale pořád se ho dotýkal aspoň konečky prstů.

„Hledal jsem tě.“

„Kde jsi mě hledal? Jsem všude,“ odvětil Bůh.

Díval se mu nechápavě do očí. Tolik otázek. Čím má začít? Pak ho teprve napadlo, že mu chtěl říct, jak moc ho má rád.

„Děkuji ti za všechno. Za pohádkový tvary sněhových vloček, za prima šoustání, za mou mámu, taky za svou holčičku. Já tě miluju,“ chrлил upřímně David a Bůh ho jen poplácal po lokti. Mlčel a usmíval se, ale Prsatý muž mluvil dál: „Děkuji ti za prales, za cesty, za to, žeš mě tenkrát na základce neudal, že jsem v holickém muzeu ukrad toho vycpanýho ptáčka, já...“

„Ale, ale...“ konejšil ho Bůh: „Tak to mělo být. I to, že jsi tenkrát nestihl schůzku a přišel kvůli tomu o šest milionů.“

„Ale proč?“ zarazil se Zajíc.

„Abys věděl, že všechno má svůj čas.“

„Kdo jsem?“

„Jsi jen cesta.“

„Kam vede?“

„Kdybich věděl, jaký by měla má existence smysl? Vy mi to povíte.“
„Nevím, jestli ti to už někdo řekl, ale ta krajina okolo cesty je hrozně krásná. Ještě se mi z ní nechce odejít.“
„Kdo to říká, že z ní odejdeš?“
„A co když umřu?“
„Smrt je jenom brána pro cestu!“
„Takže všechno jsou jen kulisy na cestě?“
„Ne, odměna za tu námahu. Krása. Štěstí. Povolený doping v téhle etapě.“
„Nic jiného?“
„A co bys chtěl? Je ti to málo?“
„Ale teď už navždycky, dobrý Bože?“ naléhal Zajíc, neboť v zádech cítil ten hlomozící dav.
„S knihou ti nepomůžu. Zašel jsi moc daleko.“
„Ale...“
„Budu ti držet palce, tvoje výhra je i moje, ale nemůžu hrát proti pravidlům!“ usmál se povzbudivě, nakolik to vypůjčený otulý obličej dovolil.
„Ale... ty přece nemusíš respektovat žádná pravidla,“ křičel nešťastně Zajíc.
„Jste jako víno. Jen pod tlakem, když jste drceni, vypouštíte ze sebe to nejlepší. Uvidím, co se dá dělat s knihou. Ale nevím. Nemohl sis přece myslet, stejně jako tvůj paličatý praděd, že tvůj život je jen tvůj. Je to kousíček příběhu celého vesmíru,“ a Bůh poprvé pateticky vztáhl ruce k nebi.
Zajíc skoro křičel: „Ale kletba je pryč, no ne?!“
„Vyjma knihy ano.“
„Takže dobrý?“
„Dokonce ti poradím. Už nepiš dál, knihy otevřiny jsou. Svou budoucnost v té knížce spal. Nikdo mimo mě nemůže psát budoucnost do knih živých. Když mě poslechneš a knihu spálíš, odejmu ti ran nebeských... Nezapomeň na to,“ zvedl Bůh hlas a zamyslel se. „Přej si rychle jedno přání.“
U baru zpozorněli dva chlápci.
„Aby všichni mí blízcí, a vlastně všichni dobrý lidi byli dlouho šťastný. Živí a zdraví.“
„Říkal jsem, že ti odejmu ran nebeských, to máš v ceně. Rychle jedno konkrétní přání!“
David se na něj nechápavě podíval a vytrhl se číšníkovi, který ho chytil za rameno. Tváří Zajícovi proběhl zmatek, ale pak vítězně zařval na celý motorest: „Ať se uzdraví náš pes Drink!“
Dva štamgasti u baru jim začali nadávat do buzerantských ksindlů. Bůh v masce tloušťka s prstencem bílých vlasů ještě stihl naprosto klidně odpovědět: „Určitě, a neměls mě náhodou pozdravovat od své princezny, Davidosi?“
„Já tě miluju, miluješ mě taky?“ řval do toho Prsatý muž, ale tomu tloušťčkoví najednou zmizel bohulibý úsměv a jako by se probral z hypnózy, zkrivil tvář do grobiánského šklebu, který zcela nenebesky vyřvával na číšníka: „Co na mě, hajzle, šaháš?“
Bůh už v něm nebyl. Byl zase všude, v mouše, květině i umělohmotném popelníku.
Až pak si David Zajíc uvědomil, že nemá co spálit. Vždyť rukopis toho románu vyhodil Spiro do popelnice.

Forsyth Frederick: Mstitel

Daytonská dohoda z listopadu 1995 Bosně přinesla mír, ale ani po více než pěti letech nebyly válečné jizvy zakryty, natož zaceleny.

Země nikdy neoplývala bohatstvím. Nepřitahovala turisty jako dalmatské pobřeží a neměla nerostné suroviny, jen chabě rozvinuté zemědělství na usedlostech v horách a lesích.

Zotavit se z hospodářských ztrát potrvá léta, avšak společenské škody byly daleko horší. Jen málokdo si dokázal představit, že by během jedné či dvou generací Srbové, Chorvati a bosenští Muslimové přistoupili na to, že opět budou žít vedle sebe jinak než na oddělených územích pod dohledem ozbrojených sil.

Mezinárodní organizace začaly jako obyčejně tlachat o znovusjednocení a obnovení vzájemné důvěry, čímž údüvodňovaly marné pokusy o poslepování něčeho nenapravitelně zničeného, místo aby se vyrovnaly s neodvratným rozdělením.

Úkol spravovat roztržštěnou zemi připadl Vysokému představiteli Organizace spojených národů, jakémusi prokonzulovi s téměř absolutní mocí, podporovanému vojáky UNPROFOR. Ze všech všedních činností, jež zůstaly na lidech, kteří neměli čas pózovat na politické scéně, ale odváděli skutečnou práci, ty nejméně vděčné vykonávala ICMP – Mezinárodní komise pro nezvěštné osoby.

Komisi vedl s impozantní a nenápadnou efektivitou Gordon Bacon, bývalý britský policista. ICMP měla na jedné straně za úkol vyslechnout desítky tisíc příbuzných „zmizelých osob“ a zaznamenat jejich výpovědi, na straně druhé najít a exhumovat oběti stovek menších masakrů, k nimž docházelo od roku 1992. Třetí úlohou bylo porovnání výpovědí s ostatky a dodání lebky a balíku kostí těm správným blízkým, aby mohl proběhnout pohřeb s církevním obřadem či bez něj.

Porovnávání by bylo nemyslitelné bez zkoumání DNA, avšak moderní technologie předpokládala, že tampon s krví příbuzného a úlomek kosti prokáží shodu nade vši pochybnost. V roce 2000 se nejrychlejší a nejvýkonnejší laboratoř na testy DNA v Evropě nenacházela v nějakém bohatém západním hlavním městě, ale v Sarajevu, a byla zřizena a financována z omezených fondů Gordona Bacona. Právě za ním se Stopař vypravil do Bosny dva dny poté, co Milan Rajak podepsal svědecké prohlášení.

Nebylo nutné, aby srbského mladíka vozil s sebou. Rajak uvedl, že bosenský humanitární pracovník Fadil Sulejman před svou smrtí vrahům prozradil, že statek býval jeho domovem. Gordon Bacon si Rajakovo svědectví se zájmem přečetl, ale nebyl jím nijak ohromen.

Podobných již držel v ruce stovky, avšak sepisovali je zachránění, nikoli pachatelé, a nikdy se netýkala Američanů. Pochopil, že záhada, kterou znal pod jménem Colensova složka, možná bude konečně rozřešena. Spojil se s komisařem ICMP pro zónu Travnik a požádal ho, aby panu Graceymu poskytl po jeho příjezdu veškerou podporu. Stopař strávil noc ve volné ložnici u svého krajana a druhý den dopoledne znovu vyjel na sever.

Cesta do Travniku trvala jen něco málo přes dvě hodiny, takže tam dorazil kolem poledne. Zatelefonoval Stephenu Edmondovi a tampon s dědečkovou krví byl vzápětí na cestě z Ontaria.

11. dubna se z Travniku do kopců vypravil exhumační tým doplněný místním průvodcem. Nebylo těžké nalézt v mešitě dva muže, kteří znali Fadila Sulejmana, a jeden z nich řekl, že usedlost v horském údolí zná. Posadili ho do prvního terénního auta.

Členové týmu s sebou měli ochranné oděvy, dýchací pomůcky, lopaty, měkké štětce, síta a pytle na důkazy, všechny náležitosti svého neradostného povolání.

Na statku se toho za posledních šest let zřejmě příliš nezměnilo, byl jen trochu zarostlejší. Nikdo se o něj nepřihlásil; rodina Sulejmanových podle všeho přestala existovat.

Jímku na splašky našli bez problémů. Jarní dešně se nevyrovnaly těm z roku 1995, a tak její obsah ztuhl v páchnoucí jí. Kopáči si natáhli pomůcky jako vysoké rybářské boty a dlouhé pláště, ale vůči pachu byli zdánlivě imunní.

Rajak vypověděl, že v den vraždy byla jáma plná až po okraj, pokud tedy Ricky Colenso dosáhl nohama na dno, musela být sto osmdesát centimetrů hluboká. Bez dešně se povrch propadl o třicet centimetrů.

Po odstranění devadesáticentimetrové vrstvy komisař ICMP nařídil svým lidem, aby odložili velké nástroje a chopili se lopatek. O hodinu později se objevili první kosti a po další hodině práce se škrabkami a štětci bylo místo masakru odkryto.

Na dno jámy nepronikal vzduch, a proto tam nepracovali žádní červi ani larvy, které jsou na něm závislé. K rozkladu došlo výhradně působením enzymů a bacilů.

Měkké tkáně beze zbytku zmizely a první objevená lebka se po otření navlhčeným hadříkem sněhobíle zablýštila. Našly se také kousky kůže z bot a opasků dvou mužů, ozdobná přezka, nepochybně americká, kovové cvočky z džínů a knoflíky z denimové bundy.

Jeden z mužů, kteří vkleče pracovali na dně, zavolal a podal nahoru hodinky. Sedmdesát měsíců měsíců nijak nepoznamenalo věnování na zadním krytu: „Rickymu od mámy. Absolventská slavnost. 1994.“

Děti byly do jámy shozeny mrtvé, potopily se a zůstaly ležet na sobě nebo těsně vedle sebe. Čas a rozklad nadělaly zmatek v kostech šesti těl, ale velikost koster nenechala nikoho na pochybách o jejich totožnosti.

Sulejman rovněž spočinul na dně již po smrti; jeho kostra ležela s roztaženými rukama na zádech v poloze, v níž klesl dolů. Jeho známý se podíval do jámy a pomodlil se k Alláhovi. Potvrdil, že bývalý spolužák měřil zhruba sto sedmdesát centimetrů.

Poslední kostra patřila muži vysokému přes sto osmdesát centimetrů. Ležela na kraji jámy, jako by se umírající chlapec plazil temnotou ke stěně. Před smrtí se obrátil na bok a stočil do fetální polohy. Mezi kostmi byly nalezeny hodinky a přezka na opasek. Odkrytá lebka měla vylámané přední zuby, což odpovídalo Rajakovu svědectví.

Se západem slunce byla poslední kůstka vyzvednuta a uložena do pytle. Dospělí muži měli každý svůj a děti skončily ve třetím; rekonstrukce šesti drobných koster mohla počkat do márnice dole ve městě.

Na noc Stopař odjel do Vítezu. Ačkoli britská armáda dávno odjela, ubytoval se ve stejném penzionu jako naposledy. Ráno se vrátil do kanceláře ICMP v Travniku.

Gordon Bacon zmocnil ze Sarajeva oblastního komisaře, aby vydal ostatky Rickyho Colensa majoru Graceymu k převozu do hlavního města.

Z Ontaria dorazil tampon s krví. Během pouhých dvou dnů byly provedeny testy DNA. Šéf ICMP v Sarajevu potvrdil, že kostra skutečně patří Richardu „Rickymu“ Colensovi z Georgetownu v USA. Potom potřeboval formální pověření od nejbližších příbuzných, aby mohl ostatky svěřit do péče Philipa Graceyho z Andoveru z hrabství Hampshire ve Velké Británii. Obdržel je o další dva dny později.

Stopař mezitím podle pokynů z Ontaria obstaral v předním sarajevském pohřebním ústavu rakev. Majitel ústavu ji patřičně zatížil, aby po uložení kostry vážila stejně, jako by obsahovala mrtvé tělo. Pak byla navždy uzavřena.

15. dubna přiletěl Grumman IV kanadského magnáta se zplnomocněním k převzetí těla. Stopař svěřil kapitánovi letadla rakev a tlustý svazek dokumentace a vrátil se domů na zelené pláň Anglie.

Stephen Edmond čekal na svoje soukromé proudové letadlo na washingtonském Dullesově letišti. Po dotankování v Shannonu přistálo 16. dubna večer. Rakev byla naložena do vyzdobeného pohřebního auta a převezena do márnice, kde čekala dva dny, dokud nebyly dojednány všechny náležitosti pohřbu.

Pohřeb se konal 18. dubna na exkluzivním hřbitově Oak Hill na R Street v severozápadním Georgetownu. Obřad byl malý a neveřejný, vedl jej katolický kněz. Chlapcova matka paní Annie Colensová, rozená Edmondová, stála u hrobu podpírána manželem a tiše plakala. Profesor Colenso si otíral oči a občas vrhl pohled na tchána, jako kdyby nevěděl, co má dělat, a potřeboval vedení.

Na opačné straně hrobu postával jednaosmdesátiletý Kanadčan, který v tmavém obleku vypdala jako sloup ze své vlastní pentlanditové rudy, a upřeně shlížel na vnukovu rakev. Dceři ani zeťovi neukázal Stopařovu zprávu a už vůbec ne výpověď Milana Rajaka.

Dozvěděli se od něho jenom to, že očitý svědek se zpožděním ohlásil, že v jakémsi údolí viděl černý landcruiser, a následně byla objevena dvě těla. Nemohl jim však zamlčet, že mladíci byli zavražděni a pohřbeni. Neměl jinou možnost, jak objasnit šestiletou prodlevu.

Obřad skončil, truchlící pozůstalí se rozešli a hrobníci se dali do práce. Paní Colensová doběhla k otci, objala ho a zlehka přitiskla tvář na látku jeho košile. Podíval se na ni a jemně ji pohladil po hlavě, jako kdyby byla malá holčička a něco jí polekalo.

„Tati, ať to udělal kdokoli, chci, aby ho chytili. Nesmějí ho zabít rychle a bez průtahů. Chci, aby se až do smrti budil každé ráno ve vězení a věděl, že tam je napořád a nikdy se odtamtud nedostane, chci, aby si to připomínal a věděl, že tam je kvůli chladnokrevné vraždě mého dítěte.“

Starý muž již věděl, co je třeba udělat.

„Nejspíš budu muset udělat všechno možné i nemožné,“ pravil rozhodně. „Pokud to bude nutné, nebudu váhat ani minutu.“

Rozloučil se s ní, potom kývl na profesora a zamířil ke své limuzíně. Když řidič pomalu sjížděl k vjezdu na R Street, Stephen Edmond sáhl po sluchátku na přístrojové desce a vytočil číslo. Odněkud z Capitol Hillu se ozvala sekretářka.

„Spojte mě se senátorem Peterem Lucasem,“ řekl jí.

Když se senátor za New Hampshire dozvěděl, kdo mu volá, jeho tvář se objasnila. Přátelství zrozená ve válečné vřavě mohou vydržet hodinu, nebo celý život. V případě Stephena Edmonda a Petera Lucase uplynulo padesát šest let od chvíle, kdy onoho jarního rána seděli v Anglii na trávníku a ronili slzy pro mladé muž z obou zemí, kteří se už nevrátí domů. Vztah mezi nimi však přetrval a spojoval je jako bratry.

Oba věděli, že pokud by o to byli požádáni, udělali by pro přítele cokoli. Kanad'an hodlal takovou žádost přednést.

Ke geniálním rysům Franklina Delano Roosevelta patřila skutečnost, že ačkoli byl sám přesvědčený demokrat, neváhal využít nadání, ať je odhalil u kohokoli. Těsně po útoku na Pearl Harbor si nechal zavolat jednoho konzervativního republikána, který byl právě na fotbalovém zápase, a pověřil ho vytvořením Úřadu strategických služeb (OSS).

Mužem, na něhož se obrátil, byl generál William „Divoký Bill“ Donovan, syn irských přistěhovalců, který v první světové válce velel 69. Bojovému pluku na západní frontě. Po válce se díky právnickému vzdělání stal náměstkem ministra spravedlnosti ve vládě Herberta Hoovera a posléze působil deset let u právního dozoru na Wall Street. Roosevelt se na něho neobrátil kvůli jeho schopnosti prosazovat právo, ale kvůli bojovnosti, tedy vlastnosti, kterou potřeboval k založení první americké zvláštní jednotky pro výzvědnou službu za hranicemi.

Starý bojovník kolem sebe zanedlouho shromáždil skupinu nadaných mladých mužů s dobrými konexemi. Mezi nimi byli Arthur Schlesinger, David Bruce a Henry Hyde, kteří v úřadu získali vysoká místa.

V té době byl Peter Lucas, pocházející z prostředí bohatých a vlivných lidí z Manhattanu a Long Islandu, ve druhém ročníku na Princetonu. V den napadení Pearl Harboru se rozhodl, že také půjde do války. Otec mu to zakázal.

V únoru 1942 se mladík vzepřel rodičovské autoritě a odešel z univerzity, neboť o studium ztratil zájem. Rozhlížel se a hledal něco, co by ho doopravdy zaujalo; pohrával si s myšlenkou, že by se stal stíhacím pilotem, a chodil na soukromé hodiny létání, dokud nezjistil, že se nedokáže zbavit letecké nemoci.

V červnu 1942 byl založen Úřad strategických služeb. Peter Lucas se bez otálení přihlásil a byl přijat. Představoval si, jak ho se začerněnou tváří vysadí v noci někde daleko za německými liniemi. Místo toho navštěvoval spousty koktejlových večírků. Generál Donovan potřeboval prvotřídního pobočníka, výkonného a uhlazeného.

Peter Lucas z bezprostřední blízkosti sledoval přípravu na vylodění na Sicílii a u Salerno, na nichž se OSS výrazně podílel, a žádal, aby se mohl zapojit. Buď trpělivý, říkali mu. Bylo to jako přivést dítě do cukrárny a držet je v prosklené skříni. Viděl všechno kolem sebe, ale nemohl se dotýkat.

Nakonec zašel za generálem a přednesl své ultimátum. „Buď mě pošlete bojovat, nebo od vás odejdu a dám se k letectvu.“

„Divoký Bill“ Donovan nebyl na ultimáta zvyklý, ale když si mladíka prohlédl, možná viděl sám sebe před čtvrtstoletím. „Udělejte oboje,“ řekl, „v obráceném pořadí.“

S Donovanovou podporou měl Peter Lucas všechny dveře otevřené. Shodil nenáviděné civilní šaty a odešel do Fort Benningu, aby se stal „devadesátidenním zázrakem“, absolventem zrychleného kurzu pro podporu letectva.

Přišel o den D v Normandii, protože byl ještě ve výsadkářské škole. Když ji ukončil, vrátil se za generálem Donovanem. „Něco jste mi slíbil,“ připomněl mu.

Jedné podzimní noci se Peter Lucas dočkal seskoku se začerněnou tváří do hor za německými liniemi v severní Itálii. Tam se spojil s italskými partyzány, kteří byli zapálení komunisté, a vojáky z britských zvláštních jednotek, kteří byli příliš rozvážní na to, aby se pro něco zapálili.

Během dvou týdnů zjistil, že ona „rozvážnost“ je jen maska. Ve skupině Jedburgh sloužili muži, kteří patřili k nejostřílenějším a nejspokojenějším válečným zabijákům.

Peter Lucas v horách přežil krutou zimu 1944 a málem se mu podařilo dočkat se konce války bez zranění. V březnu 1945 narazil s pěti dalšími vojáky na zapomenutý oddíl příslušníků SS, kteří se odmítali vzdát a o jejichž přítomnosti v kraji nevěděli. Došlo k přestřelce a jeho zasáhly dvě kulky ze samopalu Schmeisser do levé ruky a ramene.

Nacházeli se uprostřed neobydlené oblasti, neměli s sebou morfium a od nejbližší britské průzkumné jednotky je dělil týdenní strastiplný pochod. Následovala provizorní operace hned na místě, morfiiovým opojením poznamenaný přelet v bombardéru Liberator a mnohem důkladnější lékařský zákrok v jedné londýnské nemocnici.

Jakmile odejít po svých, poslali ho na rekonvalescenci na pobřeží Sussexu. Tam bydlel na pokoji s kanadským stíhacím pilotem, jemuž se hojily zlomené nohy. Dlouhé dny si krátili vysedáváním nad šachovnicí.

Po návratu domů se Peteru Lucasovi otevřely nedožité možnosti. Začal pracovat pro otcovu firmu na Wall Street, časem ji převzal a stal se ve finančním světě pojmem a v šedesáti letech kandidoval na veřejný úřad. V dubnu 2001 běželo jeho čtvrté a poslední období ve funkci republikánského senátora za New Hampshire a právě zažil zvolení republikánského prezidenta.

Když zjistil, kdo je na lince, řekl sekretářce, aby mu nepřepojovala další hovory, a jeho hlas zazněl v limuzíně pohybující se patnáct kilometrů od něho.

„Steve. Rád tě zase slyším. Kde jsi?“

„Tady ve Washingtonu. Petere, musím se s tebou sejít. Je to vážné.“

Senátor z přítelových slov vycítil jeho náladu a upustil od veselého tónu. „Samozřejmě, hochu. Nepovíš mi, o co jde?“

„U oběda. Vyhovuje ti to?“

„Udělám si čas. Hotel Hay Adams. Ať tě posadí k mému stolu v rohu. Je tam klid. V jednu.“

Setkali se, jakmile senátor vešel do vestibulu. Kanadčan tam na něho čekal.

„Vypadalo to vážně, Steve. Máš nějaký problém?“

„Zrovna jsem byl na pohřbu v Georgetownu. Pochoval jsem svého jediného vnuka.“

Senátor vytřeštil oči a jeho obličej zbrzdila sdílená bolest. „Panebože, kamaráde, to je mi moc líto. Vůbec si to nedokážu představit. Nemoc? Nehoda?“

„Promluvíme si u stolu. Musím ti dát něco přečíst.“

Když se usadili, Kanadčan zodpověděl přítelovu otázku. „Byl zavražděn. Chladnokrevně. Ne, tady ne a ne teď. Před šesti lety. V Bosně.“

Krátce objasnil, kolik tehdy chlapci bylo a že chtěl pomoci nešťastným Bosňanům, a vyprávěl o jeho putování přes hlavní města do Travníku a také o tom, že svého tlumočnicka doprovodil na statek jeho rodiny. Pak vytáhl Rajakovo svědectví.

Číšník přinesl suché martini. Senátor si objednal mísu s uzeným lososem, tmavý chléb a vychlazený meusault. Edmond kývnutím naznačil, že si dá totéž.

Senátor Lucas měl ve zvyku číst rychle, ale v polovině výpovědi tiše hvízdal a zvolnil.

Zatímco se senátor rýpal v lososovi a dočítal poslední stránky, Steve Edmond se rozhlížel kolem. Jeho přítel vybral dobře: malý stůl za klavírem, schovaný v rohu u okna s výhledem na jedno křídlo Bílého domu. Restaurace Lafayette v hotelu Hay Adams měla zvláštní kouzlo a atmosférou se podobala spíše venkovskému sídlu z osmnáctého století než podniku uprostřed rušného hlavního města.

Senátor Lucas zvedl hlavu.

„Nevím, co říci, Steve. Tohle je možná nejstrašnější dokument, jaký jsem kdy četl. Co mám pro tebe udělat?“

Mladý číšník sklidil talíře a přinesl malé šálky s černou kávou a oběma mužům sklenici starého armagnacu. Dokud byl u stolu, nepadlo ani slovo.

Steve Edmond hleděl na čtyři ruce na bílém ubrusu. Stařecké ruce s vystouplými žilami, tlustými prsty a jaterními skvrnami. Ruce, které nasměrovaly stíhačku Hurricane střemhlav na formaci bombardérů Dornier; ruce, které u Bolzana vyprázdnily zásobník karabiny M-1 do tratorie plné esesáků; ruce, které bojovaly, objímaly ženy, držely prvorozené děti, podepisovaly šeky, shromáždily jmění, ovlivňovaly politiku, změnily svět. Kdysi.

Peter Lucas si všiml, kam se přítel dívá, a odhadl jeho rozpoložení. „Ano, už jsme staří. Ale ještě ne mrtví. Co mám pro tebe udělat?“

„Možná bychom mohli udělat poslední dobrou věc. Můj vnuk byl americký občan. USA mají právo požadovat vydání toho mizery, ať je kdekoli. Můžou ho dostat sem. Obžalovat ho z vraždy prvního stupně. To předpokládá zásah ministerstva spravedlnosti. A státu. Musejí společně zakročit proti každé vládě, která tomu hajzlovi poskytne útočiště. Vyřídíš jim to?“

„Drahý příteli, pokud se spravedlnosti nedovoláš u vlády ve Washingtonu, pak to nepomůže nikdo.“

Pozdvihl sklenici.

„Na poslední dobrou věc.“

Ve svém odhadu se však zmýlil.

Grisham John: Nevinný

Popravy jsou ve státě Oklahoma prováděny ve vězení McAlester s nejvyšší ostrahou, vzdáleném dvě stě kilometrů jihovýchodně od Oklahoma City. Zde je nechvalně proslulý blok cel smrti označovaný jako blok H.

Trénink dělá mistry a popravy v McAlesteru jsou prováděny s naprostou precizností. Odsouzenci, jejichž čas nadešel, tráví svůj poslední den přijímáním návštěv – rodiny, přátel, obvykle právníka. Návštěvy jsou pochopitelně utrpením znásobovaným navíc tím, že není možný jakýkoliv fyzický kontakt. Povídají si a pláčou přes tlustou skleněnou stěnu s telefonickým propojením. Žádné objetí ani polibky na rozloučenou, jen srdcervoucí „miluji tě“ skrz černé sluchátko. Odsouzený a návštěva se často symbolicky políbí přitisknutím rtů na sklo. Imitují rovněž doteky dlaní.

Neexistuje zákon, který by zakazoval před popravou fyzický kontakt. Každý stát má svá vlastní pravidla a Oklahoma dává přednost rituálům tak drsným, jak je to jen možné.

Pokud je ředitel věznice v dobrém rozpoložení, povolí odsouzenému několik telefonátů. Když návštěvy skončí, je čas na poslední jídlo. Je na ně však stanoven patnáctidolarový limit a ředitel může cokoli z výběru zakázat. K nejoblíbenějším a nejčastěji vyžadovaným jídlům patří cheesburgery, smažené kuře, sumec a zmrzlina.

Asi hodinu před popravou začínají odsouzeného připravovat. Obléci si musí světle modrý úbor dost podobný hábitům, v nichž operují chirurgové. Pak je upoután do pojízdných nosítek se širokými umělohmotnými popruhy, a když se vydává na svoji poslední cestu, ostatní odsouzení mu dodávají odvalu. Lomcují dveřmi svých cel a kopou do nich. Cloumají kovovými mřížemi. Řvou a pískají a rámus trvá až do stanoveného okamžiku popravu. Pak náhle umlká.

Zatímco je odsouzený připravován, dokonale organizovaná popravčí komora už čeká. Svědkové pochmurně zaplňují dvě místnosti pro diváky – jednu pro rodinu oběti, druhou pro rodinu vraha. Místnost pro pozůstalé po oběti je vybavena čtyřicetimi skládacími židlemi, některé jsou však vyhrazeny pro zástupce tisku – obvykle čtyři až pět míst -, pár pro právníky a několik pro ředitele a jeho personál. Událost si zřídkakdy nechá ujít místní šerif a státní návladní.

Za touto místností a za panely z jednosměrného skla je prostor pro rodinu vraha. Tam je skládacích židlí dvanáct, některé však obvykle zůstanou prázdné. Někteří odsouzení nechtějí, aby se jejich příbuzní dívali. A jiní žádnou rodinu nemají.

Rodinu nemají ani některé oběti. I místnost pro pozůstalé bývá někdy poloprázdná.

Obě místnosti jsou od sebe oddělené a obě skupiny jsou důsledně drženy ve vzájemné izolaci. Když svědkové zaujmají svá místa, zírají do prázdna – výhled do popravčí komory blokuje žaluzie.

Pak vjíždějí pojízdná nosítka. Když jsou na místě, technici už čekají s nitrožilními stříkačkami na hadičkách. Připravena je pro každou paži jedna. Když je všechno zařízeno a nastaveno, žaluzie se vytáhnou a svědkové spatří odsouzeného. Jednosměrné sklo mu znemožňuje vidět pozůstalé po oběti, své příbuzné však vidí a často je i pozdraví. Ze stěny půl metru nad jeho hlavou je vyveden mikrofon.

Lékař připojí zařízení na sledování srdeční činnosti. Zástupce ředitele stojí na malém bílém stupínku v rohu a všechno zaznamenává do zápisníku. Vedle něj je na stěně telefon pro případ náhlých změn legislativy nebo změny názoru v úřadě guvernéra. V minulých letech stával v dalším koutě kněz a během poprav četl z Písma, odešel už však na odpočinek.

Zástupce ředitele předstoupí a zeptá se odsouzeného, zda chce ještě něco říci. Odsouzení se často posledního slova vzdávají, tu a tam však některý požádá o odpuštění nebo prohlásí, že je neviný, případně se pomodlí nebo využije poslední příležitosti k trpkému obviňování. Jeden si zazpíval žalm a jeden podal zástupci ředitele ruku a poděkoval jemu, jeho lidem a celé věznicí za to, že o něj během jeho dlouhodobé návštěvy tak dobře pečovali.

Na poslední slovo je stanoven dvouminutový limit, není však nikdy striktně sledován.

Odsouzení bývají uvolněni a klidní. Se svým osudem se smířili a měli dlouhá léta na to, aby se na tento okamžik připravili. Mnozí ho vítají. Dávají přednost smrti před hrůzou dalších dvacetí nebo třiceti let života v bloku H.

V nevelké místnosti za pojízdnými nosítky jsou ukryti tři popravčí. Ty nikdo nevidí. Ani ve vězení není známa jejich totožnost. Nejsou to státní zaměstnanci, nýbrž námezdní síly, které před mnoha lety najal bývalý ředitel. Jejich příjezdy a odjezdy z McAlesteru jsou tajemstvím. Jen ředitel ví, kdo jsou, odkud přicházejí a kde získávají chemikálie. Za popravu platí každému z nich tři sta dolarů v hotovosti.

Hadičky zavedené odsouzenec do paží vedou nahoru a pokračují pětcentimetrovými otvory ve stěně do místnosti, kde popravčí dělají svoji práci.

Když je formalitám učiněno zadost a ředitel má jistotu, že už nebudou žádné telefonáty na poslední chvíli, kývne a vstřikování začíná.

Nejprve je do cévy napumpován solný roztok, který je roztáhne. První drogou je pentotal sodný, který odsouzenec rychle zbaví vědomí. Následuje další dávka solného roztoku a pak další droga – noncuron – zastaví dýchání. Další rychlá dávka soli a třetí chemikálie, chlorid draselný, zastaví činnost srdce.

Přistoupí lékař, provede rychlé ohledání a konstatuje smrt. Žaluzie jsou opět spuštěny a svědkové, mnozí značně rozrušení, rychle a potichu odcházejí. Pojízdná nosítka odjíždějí. Tělo je přemístěno do ambulance. Rodina musí učinit právní kroky k jeho vyzvednutí, jinak skončí na vězeňském hřbitově.

Před branou věznic čekají dvě naprosto odlišné skupiny. Zástupci organizace pozůstalých po obětech vražd sedí před svými karavany a čekají na kýženou zprávu o provedení poprav. Nedaleko mají připravenou výstavku ze tří velkých panelů s upomínkami na oběti vražd. Jsou tu barevné fotografie dětí a usmívajících se studentů; básničky k uctění památky mrtvých; zvětšeniny titulků oznamujících příšernou dvojnásobnou vraždu; spousty,

spousty snímků těch, kdo byli zmasakrováni obyvateli cel smrti. Akci se říká „Připomenutí obětí“.

Nedaleko odsud druhá skupina pod vedením katolického kněze stojí v kruhu, modlí se a zpívá žalmy. Někteří odpůrci trestu smrti se účastní každé popravě a modlí se nejen za odsouzenec, ale i za jejich oběti.

Obě skupiny se navzájem znají a respektují se, názorově jsou však v naprosté neshodě.

Když zevnitř dorazí zpráva, že je po popravě, modlitby pokračují. Pak se svíčky zhasnou a schovají se modlitební knížky.

Nastává čas objímání a loučení. Uvidíme se na příští popravě.

Hýbner Jaroslav: Stolní tenis

Čop (z anglického „chop“) je klasickým obranným úderem, při kterém je míčku udělen vysoký stupeň dolní rotace, čehož je docíleno prudkým krátkým švihem hrající paže a zejména zápěstí v uzlové fázi úderu. Čop mívá často vyšší dráhu letu míčku a po odskoku na soupeřově polovině stolu se zdá být vhodná situace pro použití tvrdého závěrečného úderu. Toto zdání je ale klamné. Pokud nedojde k výraznému povytažení míče útočником při nezbytné tvrdosti úderu, končí míč s oblibou v síti. Čop je účinný při vložení mezi slajsy, pokud možno bez signalizace, téměř shodným pohybem paže s pálkou.

King Stephen: O psaní

Pokud Hlavní přikázání skutečně zní „hodně číst, hodně psát“ – a já vás ujišťuju, že zní -, kolik psaní vlastně znamená hodně? To se samozřejmě liší od autora k autorovi. Jedna z mých oblíbených historek na tohle téma – asi spíš jen mýtus než skutečnost – se týká Jamese Joyce. Podle této historky k němu jednou přišel na návštěvu jistý přítel a našel velikána zhrouceného na psacím stole jako hromádka neštěstí.

„Co se stalo, Jamesi?“ zeptal se přítel. „Něco s prací?“

Joyce přisvědčil, aniž vůbec zvedl hlavu, aby se na přítele podíval. Pochopitelně, že šlo o práci; ale copak jde někdy o něco jiného?

„Kolik slov jsi dneska napsal?“ zajímal se přítel.

Joyce (v zoufalství dosud zhroucený s hlavou na stole): „Sedm.“

„Sedm? Ale Jamesi... to je *dobré*, tedy alespoň na tebe!“

„To jo,“ přisvědčil Joyce a konečně vzhlédl. „To docela je... jenže já nevím, jak bych je měl správně *seřadit*!“

Lax Eric: Woody Allen – hovory o filmu

Nikdy mi nevdá ani mě nepopudí, když se někomu nelíbí můj film – i když jsem samozřejmě radši, když se moje filmy líbí. Když lidem promítám svoje filmy, abych zjistil jejich reakci, chtěl bych, aby mi říkali: „Líbilo se mi to,“ nebo „Začalo se mi to líbit, ale potom jsem se nějak ztratil,“ nebo „Ve druhé části jsem se začal nudit.“ Mám rád jednoduché reakce. Jakmile ale začnou film analyzovat a zjišťovat, co je na to špatně, ztratím zájem. Je velice obtížné přijít na to, co je ve filmu špatně a proč. Jako autor a režisér to vždycky nějak dokážeš vysvětlit. Jako příklad vždycky uvádím *Interiéry*. Lidé mi říkali, že jsem nepochopil, že i vážný film by v sobě měl mít trochu humoru a že tento film byl až příliš vážný a pochmurný. Tady to začne být ošemetné. Můžeš tvrdit, že v Bergmanově filmu *Persona* není ani špetka humoru, a je to vynikající film. *Macbeth* taky nehýří humorem. Je mnoho děl, která nemají ani stopu humoru, ale přesto jsou nesmírně silná.

Pravda je taková, že člověk uvidí film a připadá mu příliš pochmurný – a má svou pravdu. Ale každou kritiku lze vyvrátit z jiného úhlu pohledu a v kritické obci se to často stává. Takže tyto diskuse a analýzy mě nijak zvlášť nezajímají, protože se domnívám, že se snaží jenom rozumově ospravedlnit emocionální reakci na dílo. Dva kritici mohou napsat zcela rozdílné kritiky na jedno dílo a oba mohou mít pravdu. A výsledek? Dva protichůdné inteligentní názory. Takže když svůj nový film promítnu před uvedením do kin několika přátelům, chci od nich slyšet jejich pocitovou reakci a ne rozumovou analýzu.

London Jack: Démon alkohol

Tady však v šeru se ke mně blíží někdo, kdo nechce ještě mít klid, nechce si ještě odpočinout. Je to dělník z ranče, starý člověk, italský přistěhovalec. Co nejponíženeji přede mnou smeká, protože ve mně přece vidí pána nad svým životem. Já mu přece dávám najíst, dávám mu přístřeší i celou existenci. Celý život se dřel jako kůň a žil v menším pohodlí než moji koně v hluboko vystlané stáji. Práce ho zchromila. Při chůzi se jen vleče. Jedno rameno mu trčí výš než druhé. Jeho ruce jsou mozolovité pracky, odporné a hrozné. Je to opravdu bedňný zjev. Mozek má právě tak tupý, jako tělo zbídačelé.

„Mozek má tak tupý, že ani neví, že je pouhý jev,“ chechtá se mi čirá logika. „Smysly ho šálí. Je otrokem snu o životě. Mozek má přecpaný nadpozemskými představami a pověrami. Věří v jiný, neskutečný, lepší svět. Naslouchal falešným fantasmagoriím proroků, kteří mu nalhali falešnou bublinku ráje. Cítí v sobě nevyslovitelné spříznění s čímsi vyšším, a vylhává si neskutečný život. Sama sebe vidí v mátožných vidinách, jež se fantasticky potácejí dnem i nocí ve hvězdném prostoru. Nemá asi stínu pochyb o tom, že vesmír byl stvořen jen pro něho a že je předurčen k tomu, aby povždy žil v nehmotném a nesmyslném světě, který si on i lidé jeho druhu vytvořili z podobenství a klamů.“

Avšak ty, jenž jsi nahlédl do knih a pronikl mým hrozným tajemstvím, ty víš, čím je, že je bratrem tvým i prachu, rozmarem vesmíru, hříčkou chemických procesů, vyparaděným zvířetem, které vzniklo z vřeštící zvířecí hromady, náhodou – dvěma palci, které mu umožnily se postavit. Je bratrem gorily a šimpanze. V záchvatu vzteku si buší pěstmi do prsou, řve a zachvívá se v divokých křečích. Zná příšerné atavistické pudry a je složen ze všemožných pozůstatků propastných a zapomenutých chtíčů.“

„Přece však snívá o tom, že je nesmrtelný,“ namítám chabě. „Je to nesmírně pozoruhodné, když se takový tupý špalek masa může vyšvihnout na ramena času a projíždět se ve věčnosti.“

„Ach!“ zní odpověď. „Zavřel bys ty snad své knihy a vyměnil si místo s touhle bytostí, jež nezná nic choutky a chtíce a jež je hříčkou svého žaludku a slabiny?“

„V nevědomosti je štěstí,“ namítám.

„Pak tvůj ideál štěstí je jako rosolovitá hmota, plující po klidném, vlažném ztemnělém moři.“

Ach, oběť Démona alkoholu ho nedokáže zdotat.

„Jen na krok je vzdálen od ničivého požehnání Buddhovy Nirvány,“ dodává čirá logika. „Nu, dobrá. Tady je tvůj dům. Rozvesel se a napij! My osvícení, ty i já, přece víme, že všechno je bláznovství a fraška.“

A ve svém doupěti, jehož stěny jsou obloženy knihami, v onom mauzoleu lidských myšlenek, si popíjím a probouzím spící psy v zákoutích svého mozku a štvu je přes hradby předsudků a zákona, i svůdným labyrintem víry a pověry.

„Jen se napij,“ říká mi čirá logika. „Řekové věřili, že bohové jim proto dali víno, aby zapomněli na bídu života. A vzpomeň si, co řekl Heine.“

Dobře si vzpomínám na výrok tohoto plamenného Žida: „S posledním vydechnutím je po všem. Po radosti, lásce, smutku, makaronech, divadle, lípách, malinových cukrátkách, po síle lidských vztahů, po klepech, štěkotu psů i po šampaňském.“

„Tvoje jasné čiré světlo je chorobné,“ říká logice. „Lžeš.“

„Jen tím, že ti říkám příliš silnou pravdu,“ odsekne mi.

„Bohužel, ano, tak je tomu v životě, kde je vše vzhůru nohama,“ smutně doznávám.

„Nu, to Liou Ling byl moudřejší než ty,“ šklebí se čirá logika. „Vzpomínáš si, co řekl?“

Přikyvuji – Liou Ling, statný pijan, jeden ze skupiny básníků pijáků, kteří si říkali Sedm mudrců z bambusového háje a kteří žili v Číně před dávnými staletími.

„Byl to Liou Ling,“ doráží čirá logika, „jenž se vyslovil, že opilému člověku věci tohoto světa nejsou ničím víc než žabincem na řece. Dobrá. Dej si ještě jednou whisky a zdání i klam se ti promění v žabinec na řece.“

A když si tak nalévám a usrkávám whisky, vzpomínám si na jiného čínského filosofa, na Čuang-c', který čtyři sta let před Kristem vyzval říši snů na souboj, když řekl: „Jakpak mohu vědět, že mrtví litují toho, že kdysi tak lpěli na životě? Ti, jimž se zdává o hostině, se probouzejí k nářku a smutku. Ti, kteří sní o nářku a smutku, se probouzejí, aby si vyšli na hon. Když sní, nevědí o tom, že sní. Někteří si dokonce chtějí ve snu vykládat sny, a když se probudí, zjistí, že to vše byl jen sen... Ti blázni si myslí, že teď bdí, a lichotí si, že teď doopravdy vědí, zda jsou principi nebo sedláky. Konfucius i ty – oba jste jen pouhými sny; a já, který vám říkám, že jste sny, jsem také jen pouhý sen.“

Kdysi se mně, Čuang-c', zdálo, že jsem motýl, že poletuji sem a tam, tak jak to právě motýli dělávají. Uvědomoval jsem si jen, že sleduji své představy jako motýl, ale lidskou přirozenost jsem necítil. Pojednou jsem se probudil a ležel jsem tu opět já – skutečně já. A teď jsem nevěděl, zda jsem byl člověk, kterému se zdálo, že je motýl, či jsem teď motýl, kterému se právě zdá, že je člověk.“

Walkenbach John: MS Excel 2000 – Programování ve VBA (VISUAL BASIC FOR APPLICATIONS)

Dnes je převážná část kopií Excelu prodávána jako součást balíku MS Office. Největším tématem současnosti je spolupráce aplikací, neboli používání dvou či více aplikací současně. Je zřejmou výhodou, když dva nebo více programů mohou navzájem komunikovat. Excel stojí v čele tohoto trendu. Pokud si „vypilujete“ své dovednosti práce ve VBA v Excelu, budete moci své znalosti dobře využít i v ostatních aplikacích – stačí si *jen* prostudovat objektový model té které aplikace a můžete začít pracovat.